

I. Subjekty práva životního prostředí
II. Organizace veřejné správy v
oblasti životního prostředí prostředí

jaro 2010
Ivana Průchová

I. Subjekty práva životního prostředí

Subjekty PŽP- pojem

- subjekty, které vystupují v právních vztazích jako nositelé pravomocí či práv a povinností stanovených právními normami práva životního prostředí
- povaha práva životního prostředí
  - smíšené právní odvětví
    - veřejnoprávní vztahy
    - soukromoprávní vztahy
  - ovlivňuje povahu a vzájemné vztahy subjektů práva ŽP

Subjekty PŽP – přehled veřejnoprávní sféra

- ***A. nositelé pravomocí (vykonavatelé veřejné moci)***
  - Státní orgány
  - Veřejnoprávní korporace
  - Veřejné stráže
  - Jiné subjekty
- ***B. participantí*** – „podíl - účast“ při ochraně životního prostředí
  - zejména
    - občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti, zástupce veřejnosti - („veřejnost“), nadace
- ***C. subjekty práv a povinností a adresáti veřejnoprávního působení***
  - fyzické osoby
  - právnické osoby

Subjekty PŽP – přehled

Soukromoprávní vztahy

- ***nositelé práv a povinností***
  - fyzické osoby
  - právnické osoby

A.nositelé pravomocí (vykonavatelé veřejné moci)

- Státní orgány
  - moc zákonodárná
  - moc výkonná
  - moc soudní
- Veřejnoprávní korporace
  - územní samosprávné celky
  - profesní a zájmová samospráva
- Veřejné strážce
- Jiné subjekty
  - veřejné fondy, veřejné ústavy, veřejné podniky
  - organizační složky státu, státní příspěvkové organizace státu zřízené ústředními orgány k plnění úkolů na úseku životního prostředí
  - další subjekty (např. autorizované osoby)

Právnícké osoby jako subjekty PŽP

- **Pojem právnícká osoba**
- **Třídění právníckých osob**
  - **různé přístupy –OZ (§ 18, § 21 OZ)**
    - **Sdružení fyzických nebo právníckých osob**
      - Obchodní společnosti
      - Družstva
      - Občanská sdružení
      - Círky
      - Politické strany a hnutí
      - Zájmová sdružení
    - **Účelová sdružení majetku (nadace, státní fondy)**
    - **Jednotky územní samosprávy (obce, kraje)**
    - **Jiné subjekty, u kterých to stanoví zákon (např. státní podniky, příspěvkové organizace, svazky obcí, honební společenstvo)**
    - **stát (§ 21 OZ)**
    - **Další možné členění:**
      - ziskové x neziskové
      - podnikající x nepodnikající
- **veřejnoprávní vztahy**
  - a) právnícké osoby jako subjekty veřejné správy
  - b) právnícké osoby jako participanti
  - c) právnícké osoby jako adresáti veřejnoprávního působení
- **Soukromoprávní vztahy**
  - účastníci soukromoprávních vztahů

Ad a) Právnícké osoby jako subjekty veřejné správy

- právnické osoby veřejného práva, povoláné k výkonu veřejné správy – zejména:
  - veřejný ústav (výzkumné, zkušební ústavy)
  - veřejný podnik (podnikatelský typ, uskutečňování veřejného zájmu – např. podniky pro správu zeleně)
  - veřejný fond (např. Státní fond životního prostředí)

Ad b) Právnícké osoby jako participant
na ochraně životního prostředí
(Neziskové nestátní právnícké osoby)

- Významná role při prosazování ochrany životního prostředí
  - Zejména:
    - Občanská sdružení
    - Obecně prospěšné společnosti
      - Viz Účast veřejnosti při ochraně ŽP
    - Politické strany a hnutí
    - Nadace a nadační fondy

Ad c) Právnícké osoby jako adresáti práv a povinností a veřejnoprávního působení

■ Právnícké osoby

■ nepodnikající

■ podnikající

■ podnikající

- pojem podnikatel (§ 2 obch.z.)

■ vlastníci

- specifika at' již podnikající či nepodnikající

Fyzické osoby

- **veřejnoprávní vztahy**
  - a) fyzické osoby jako subjekty veřejné správy
    - veřejné strážce, autorizované osoby
  - b) fyzické osoby jako participanti
    - zástupce veřejnosti, „každý“ veřejnost – při účasti na ochraně životního prostředí – viz blíže přednáška účast veřejnosti na ochraně životního prostředí
  - c) fyzické jako adresáti veřejnoprávního působení
    - každý
      - práva a povinnosti ve vztahu k ochraně životního prostředí
    - Specifika ve vztahu k blíže specifikovaným FO
      - vlastníci
        - event. nájemci, výpůjčitelé
      - občané obce
      - podnikající FO
- **Soukromoprávní vztahy**
  - účastníci soukromoprávních vztahů

„Veřejnost“

- **pojem veřejnosti**

- (podle Úmluvy o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k ochraně ve věcech životního prostředí (Sdělení MZV č. 124/2004 Sb.

- Čl. 2 odst. 4

- „*veřejnost*“

- znamená **jednu nebo více fyzických nebo právnických osob** a - v souladu s vnitrostátní právní úpravou nebo praxí - jejich sdružení, organizace nebo skupiny;

- Čl. 2 odst. 5

- *"dotčená veřejnost,"*

- je veřejnost, která je - nebo může být - ovlivněna environmentálním rozhodováním, *anebo* která má na tomto rozhodování určitý zájem; pro účely této definice se u nevládních organizací podporujících ochranu životního prostředí a splňujících požadavky vnitrostátních právních předpisů předpokládá, že mají na environmentálním rozhodování zájem.

II. Organizace veřejné správy v oblasti životního prostředí

Organizace veřejné správy v oblasti životního prostředí - přehled

- **Správní orgány na ústřední úrovni**
  - vláda
  - ministerstva
    - Ministerstvo životního prostředí
    - Ostatní ministerstva
  - ostatní ústřední orgány státní správy
  - specializované ústřední kontrolní orgány státní správy
- **Územní veřejná správa**
  - veřejnoprávní samosprávné korporace (obce, kraje)
  - specializované územní orgány (dekoncentrované)
- **Veřejné stráže**
- **Jiné subjekty**
  - (poskytující služby, plnící další úkoly v oblasti veřejné správy, pečující o svěřený majetek – zejm. subjekty zřízené ústředními orgány nebo zákonem – organizační složky, státní příspěvkové organizace, veřejné fondy)
- **Zájmová a profesní samospráva**

Vláda ČR

- Ústřední orgán státní správy s všeobecnou působností

Ministerstva

- Zák.č. 2/1969 Sb., ve spojení se složkovými předpisy (dále „komp.zákon“)
  - **Ministerstvo životního prostředí**
    - „exkluzivní“ postavení ve vztahu k ochraně životního prostředí
  - **Ostatní ministerstva**
    - *s „přímými“ kompetencemi ve vztahu k životnímu prostředí*
      - Ministerstvo zemědělství, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo obrany, Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo kultury, Ministerstvo práce a sociálních věcí
    - *s kompetencemi ve vztahu k veřejnému zdraví*
      - Ministerstvo zdravotnictví
    - *s kompetencemi souvisejícími se zajištěním ochrany životního prostředí a otázek souvisejících*
      - např. Ministerstvo financí, Ministerstvo zahraničních věcí, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo školství a mládeže

Ministerstvo ŽP (MŽP)

- orgán vrchního státní dozoru (§ 19/1 komp.z.)
- ústřední orgán státní správy pro kompetence
  - *dle § 19/2 kom.z.*
  - *dle zvláštních předpisů*
- koordinační funkce (§ 19 odst. 3 kom.z.)
- zabezpečení informační systém o ŽP, vč. plošného monitoringu na území ČR, vč. vazeb na mezinárodní dohody
- MŽP a jiné subjekty:
  - *Státní fond ŽP* (zák. č. 388/1991 Sb. o SFŽP), právnická osoba zřízená zákonem (veřejný fond), MŽP jej spravuje
  - *Česká inspekce životního prostředí*
    - (komp.z.+zák.č. 289/1991 Sb.+zvláštní zákony)
  - *Český hydrometeorologický ústav*, státní příspěvková organizace
  - *Cenia* (Česká informační agentura ŽP), státní příspěvková organizace
  - *Agentura ochrany přírody a krajiny*, organizační složka státu
    - Krajská střediska
    - Správy CHKO
  - *Správy národních parků*
  - *Správa jeskyní ČR*, státní příspěvková organizace
  - *Česká geologická služba*, státní příspěvková organizace
  - *Česká geologická služba – GEOFOND*, organizační složka státu
  - *Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M.*, státní příspěvková organizace

MŽP

- **kompetence vyplývají cí z § 19 odst. 2 kompetenčního zákona:**
  - ochranu přirozené akumulace vod, ochranu vodních zdrojů a ochranu jakosti povrchových a podzemních vod,
  - pro ochranu ovzduší, pro ochranu přírody a krajiny,
  - pro oblast provozování zoologických zahrad,
  - pro ochranu zemědělského půdního fondu,
  - pro výkon státní geologické služby,
  - pro ochranu horninového prostředí, včetně ochrany nerostných zdrojů a podzemních vod,
  - pro geologické práce a pro ekologický dohled nad těžbou,
  - pro odpadové hospodářství
  - pro posuzování vlivů činností a jejich důsledků na životní prostředí, včetně těch, které přesahují státní hranice.
  - pro myslivost, rybářství a lesní hospodářství v národních parcích.
  - pro státní ekologickou politiku ,
  - pro systém značení ekologicky šetrných výrobků a služeb
  - pro program podporující dobrovolnou účast v systému řízení podniku a auditu z hlediska ochrany životního prostředí (Program EMAS)

MŽP

- ***další kompetence MŽP jako ústředního orgánu státní správy vyplývající ze zvláštních environmentálních předpisů:***
  - **pro oblast integrované prevence a omezení znečištění vznikajícího činnostmi podle § 29 písm. a) zák.č. 76/2002 Sb.**
  - **pro oblast závažných havárií podle § 20 písm. a) zák.č. 59/2006 Sb.**
  - **pro předcházení a nápravu ekologické újmy podle § 16 odst. 2 písm. a) zák.č. 167/2008 Sb.**
  - **pro oblast posuzování vlivu GMO a GP na složky životního prostředí a biologickou rozmanitost podle § 28 odst. 1 písm. a) zák.č. 78/2004 Sb.**
  - **pro oblast ochrany životního prostředí před škodlivými účinky látek nebo látek obsažených v přípravcích a předmětech a přípravků podle § 31 odst. 1 písm. a) zák.č. 356/2003 Sb.**

Ministerstvo zemědělství

- ústřední orgán státní správy
  - pro zemědělství, s *výjimkou* ochrany zemědělského půdního fondu,
  - pro vodní hospodářství, s *výjimkou* ochrany přirozené akumulace vod, ochrany vodních zdrojů a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod,
  - lesů, myslivosti a rybářství, s *výjimkou* území národních parků
  - ve věcech veterinární péče,
  - ve věcech rostlinolékařské péče,
  - ve věcech péče o potraviny,
  - ve věcech péče o ochranu zvířat proti týrání
  - pro ochranu práv k novým odrudám rostlin a plemenům zvířat.
  - pro potravinářský průmysl
- *Pozn. „s výjimkou“: kompetence MŽP*
- Ministerstvo zemědělství řídí
  - Státní zemědělskou a potravinářskou inspekci,
  - Státní veterinární správu České republiky,
  - Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
  - Českou plemenářskou inspekci.

Ministerstvo pro místní rozvoj

- je ústředním orgánem státní správy mj.
  - ve věcech regionální politiky,
  - územního plánování a stavebního řádu, vyvlastnění,
  - investiční politiky

Ministerstvo vnitra

- Je ústředním orgánem mimo jiné:
- pro krizové řízení, civilní nouzové plánování, ochranu obyvatelstva a integrovaný záchranný systém,
- pro sdružovací a shromažďovací právo a povolování organizací s mezinárodním prvkem, požární ochranu,
- pro oblast informačních systémů veřejné správy.

Ministerstvo zdravotnictví

- je ústředním orgánem státní správy mimo jiné pro
  - ochranu veřejného zdraví,
  - používání biocidních přípravků a uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh.
  - ochranu a využívání přírodních léčivých zdrojů, přírodních léčebných lázní a zdrojů přírodních minerálních vod,
- Součástí Ministerstva zdravotnictví je Český inspektorát lázní a zřídel.
- V rámci Ministerstva zdravotnictví – funkce Hlavního hygienika.

Ministerstvo kultury

- je ústředním orgánem státní správy mj.
  - pro kulturní památky ochranu
- Památková inspekce
  - je podle ust. § 27 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, specializovaným kontrolním orgánem Ministerstva kultury v oboru státní památkové péče.
    - v organizační struktuře Ministerstva kultury je Památková inspekce zařazena v sekci ministra.

Ostatní ústřední orgány státní správy

- Ve vztahu k ŽP zejména:
  - Státní úřad pro jadernou bezpečnost
  - Český báňský úřad

Specializované ústřední orgány státní správy ve vztahu k ochraně životního prostředí (podřízené příslušným ministerstvům)

- Česká inspekce životního prostředí
- Státní zemědělská a potravinářská inspekce
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
- Státní veterinární správu České republiky
- Česká obchodní inspekce

Územní veřejná správa

- Všeobecná územní správa
  - kraje - samostatná, přenesená působnost
  - obce - samostatná, přenesená působnost
- Specializované územní orgány

Územní veřejná správa

- Obce
  - samostatná působnost
  - přenesená působnost
- Kraje
  - samostatná působnost
  - přenesená působnost

Specializovaná územní správa

- krajské hygienické stanice
- obvodní báňské správy
- krajské veterinární správy
- krajské, regionální a oblastní orgány specializovaných státních inspekcí
- správy národních parků
- správy chráněných krajinných oblastí
- krajská střediska Agentury ochrany přírody

Veřejné stráže

- **Veřejné stráže**
  - **Lesní stráž**
    - (lesní zákon)
  - **Stráž ochrany přírody**
    - (zákon o ochraně přírody)
  - **Rybářská stráž**
    - (rybářský zákon)
  - **Myslivecká stráž**
    - (myslivecký zákon)
- **TZ – úřední osoba (§ 127 odst. 1 písm. a) TZ)**
  - Úřední osobou je **fyzická osoba**, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,
    - pokud **plní úkoly státu nebo společnosti a používá přitom svěřené pravomoci pro splnění těchto úkolů**
      - **Blíže vždy v rámci „složkového předpisu“**

Jiné subjekty podílející se na veřejné správě

- plnění dalších úkolů, služeb, zajištění péče o svěřený majetek
  - (PO, FO, subjekty bez právní subjektivity – organizační složky státu)
    - veřejné fondy, veřejné ústavy, veřejné podniky
    - organizační složky státu zřízené ústředními orgány
    - státní příspěvkové organizace státu zřízené ústředními orgány k plnění úkolů na úseku životního
    - další (autorizované osoby)

Subjekty profesní a zájmové samosprávy (veřejnoprávní korporace)

- S významem pro oblast životního prostředí zejména
  - **Hospodářská a Agrární komora**
    - **mj. viz např. podle § 7 odst. 1 písm. d) zák.č. 76/2002 sb., o integrované prevenci**
      - **se mohou hospodářské komory , jejichž předmětem činnosti je prosazování a ochrana profesních zájmů nebo veřejných zájmů podle zvláštních předpisů zúčastnit řízení o vydání integrovaného povolení**
      - **hájí „své“ zájmy, nicméně mohou se podílet na podobě výsledného rozhodnutí s dopady na životní prostředí**

Subjekty kontroly veřejné správy

- Všeobecná kontrola
  - Ústavní soudnictví
  - Správní soudnictví
  - Veřejný ochránce práv
- Specializovaná kontrola orgány veřejné správy
  - inspekční a kontrolní orgány v rámci organizace veřejné správy (viz výše)

Formy činnosti – základní přehled

- **Normativní právní akty**
- **Interní normativní akty**
- **Individuální správní akty**
  - **Správní rozhodnutí**
  - **Jiné úkony s povahou individuálních aktů**
    - **Osvědčení**
    - **Vyjádření**
    - **Stanoviska**
      - **Stanoviska**
      - **Závazná stanoviska**
      - **Koordinovaná stanoviska**
      - **Koordinovaná závazná stanoviska**
    - **Jiné úkony**
  - **Evidenční, registrační úkony**
  - **Informační úkony**
  - **Programovací a plánovací úkony**
- **Veřejnoprávní smlouvy**
- **Opatření obecné povahy**